

Аналізуючи за допомогою огляду і аналізу минулі процеси культурного життя України, ми робимо спробу звести воедино роз'єднані у часі події нашого буття, повертаючи, треба сподіватися, свою внутрішню духовну цілісність і самоусвідомлення своєї невід'ємності у загальносвітовому культурному процесі. Саме в цьому, гадаю, полягає надзадача історико-культурних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Державний архів Харківської області (ДАХО). - Ф.Р-845, оп. 3, од.зб.455, 302 зв., 306 зв.; од.зб.1799, с.219,222.

2. Довідникова книга "Весь Харків". - Х., 1925. - С.272. ДАХО. - Ф.Р.-845, оп.3, од.зб.1586, с.152.

3. А.М.-ский. Архитектурная жизнь Харькова // Современная архитектура. - 1926. - № 11. - С.21-22.

4. Декларація ТСАУ // Нова генерація. - 1928. - № 10. - С.271-272.

Об'єднання сучасних архітекторів // Нова генерація. - 1928. - № 6. - С.453.

5. Довідникова книга "Весь Харків" на 1926 р. - Х., 1925. - С.399.

Адресно-довідникова книга "Весь Харків" на 1929 р. - Х., 1929. - С.156.

6. ДАХО. - Ф.Р-845, оп.3, од.зб. 752, с.2, 14, 16, 19.

Рибальченко Л.Л. (Харків)

І.Ф.ЛЕВИЦЬКИЙ - ДОСЛІДНИК НАЙДАВНІШОГО МИНУЛОГО УКРАЇНИ

З історією музейництва Харкова пов'язані імена цілої плеяди талановитих, самовідданих вчених, які присвятили своє життя служінню справі вивчення та збереження пам'яток історико-культурної спадщини нашого народу. Помітне місце серед них займає значний археолог, досвідчений музейник І.Ф.Левицький, який майже двадцять років віддав роботі у Харківському історичному музеї.

Іван Федорович Левицький народився 1896 р. в м.Народичі нині Житомирської області в родині священника. Після закінчення Волинської духовної семінарії він переїжджає до Харкова, де стає студентом ветеринарного інституту. Але буремні роки революції порушили плани юнака. На початку 1917 р. доля закинула Левицького на Південно-Західний фронт, а згодом він опинився в армії УНР. Проте служба не була тривалою, вже восени 1919 р. Левицький повертається додому.

Протягом усього життя однією з головних рис І.Ф.Левицького була нестримна жадоба до знань, дивовижна працелюбність. І все ж коли, як, у неспокійному пореволюційному бутті, зародився у юнака цей потяг до такої далекої від буденності науки як археологія? Він працює у місцевій "наросвіті", його обирають членом ревкому та виконкому, він має ще багато всіляких громадських "навантажень" і в той же час свою кожну вільну годину присвячує поки ще учнівським, самодіяльним пошукам слідів давньої людини. Свої археологічні знахідки він віддавав новоутвореним музеям Овручу та Коростеня. Зараз вже важко сказати, коли і де перетнулись шляхи аматора Івана Левицького і відомого археолога С.С.Гамченка, але ця зустріч стала вирішальною у його житті. З 1924 р. Левицький працює у Волинському науково-дослідному музеї, археологічний відділ якого очолював Сергій Свиридович. Учень В.Б.Антоновича, він розпочав свою наукову діяльність ще у 80-х рр. XIX ст. на поч. XX ст. за завданням Археологічної комісії Гаменко обстежував славнозвісну трипільську культуру в районі Південного Бугу.

Під час роботи у Волинському музеї І.Левицький під керівництвом С.С.Гамченка починає працювати над дослідженням археологічних пам'яток краю. Поступово формувалося коло його наукових зацікавлень. Особливо важливе значення мали розкопки палеолітичної стоянки у с.Довгиничі, де він працював спільно з відомим фахівцем з геології, ґрунтознавства, історичної, стратиграфічної та археологічної палеонтології В.І.Крокосом, який у 20-30-х

рр. завідував палеонтологічним відділом Геологічного інституту АН УРСР.

На поч. 30-х рр. В.Ф.Левицький вже досвідчений археолог, завідуючий археологічним відділом Волинського науково-дослідного музею. Ініціативного, енергійного молодого фахівця помітили, запропонували нову перспективну роботу у столиці, і ось 1931 р. він переїжджає до Харкова, де його було призначено головним інспектором по охороні пам'яток природи і культури Наркомату освіти УРСР. Проте час не сприяв подальшому розвитку української культури. Поступово була згорнута політика українізації, національні кадри усувалися з провідних, "командних" посад. Така ж доля спіткала й Левицького, якого перевели до Харківського історичного музею завідуючим відділом докласового суспільства. У цей період колишній Музей Слобідської України ім. Г.С.Сковороди було реорганізовано і він став історичним. Докорінно змінилася структура музею, його кадровий склад. Необхідно було розробити наукові засади, на яких працював би новоутворений відділ докласового суспільства. За словами Левицького, цей був час, коли він розпочав більш поглиблені дослідження палеоліту. Він встановлює тісні наукові стосунки з археологами Ленінграду, Москви, Києва. Мабуть саме тоді й прийшов його "зоряний час". За особистим запрошенням Д.І.Яворницького Іван Федорович очолює одну з археологічних експедицій на Дніпрельстані, де ним були зроблені цінні наукові знахідки поселень давньої людини. Під керівництвом Левицького здійснено також і дослідження палеолітичної стоянки у с.Гінці на Полтавщині об'єднаною археологічною експедицією АН УРСР та Державного історичного музею (м.Москва), що згодом стало темою його, на жаль, не захищеної дисертації.

Розпочалася Велика Вітчизняна війна, що спричинила стільки горя та страждань, зламала людські долі, мрії, наміри. Разом із своєю родиною І.Ф.Левицький залишився на окупованій території. Він вже давно хворів на туберкульоз, тому його не було призвано до армії. Важким тягарем лягла на плечі Івана Федоровича турбота про

музейні збірки, що залишилися в місті. Але працювати у "чужому" для нього Музеї Слобожанщини, на який було перетворено історичний музей, він не міг. Лише коли за завданням окупаційної влади музей розпочав створення археологічної виставки, Левицький був змушений взяти участь у роботі над нею.

У серпні 1943 р. Радянська армія звільнила Харків від окупантів, на руїнах спаленого фашистськими варварами музею Іван Федорович з нечисленими співробітниками намагається врятувати те, що залишилося від колись багатющої збірки Харківського історичного музею.

Останні роки, незважаючи на хворобу, труднощі післявоєнного життя, Левицький продовжує працювати над дослідженням археологічних пам'яток Харківщини. У 1951 р. його призначають начальником Донецької археологічної експедиції Інституту археології АН УРСР. Це був останній його польовий сезон. Стан здоров'я погіршувався, застаріла хвороба легенів змусила Левицького полишити роботу в музеї. У 1953 р. І.Ф.Левицький помер.

Важко, неспокійно, але яскраво і плідно прожив своє життя І.Ф.Левицький. Для багатьох археологів, музейників він залишається прикладом творчого, самовідданого служіння улюбленій справі.

Дьякова О.В. (Харків)

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ В ПОВОЄННІ РОКИ

У радянські часи дослідженню різних аспектів історії Слобідської України приділялася певна увага. Особливе значення має науковий доробок кінця 40-х - початку 60-х рр.

В цей період відбулися значні зміни в радянській історіографії.

По-перше, прийшло нове покоління вчених, яким судилося пережити страхіття репресій і Великої Вітчизняної війни. Крім того, вони мали вже підготовку в